De Gouden IJscoupe

EVELINE BAAR

GEÏLLUSTREERD DOOR
KARIN VAN DER VEGT

VOLT

Eerste druk, 2024

Copyright tekst © 2024 Eveline Baar
Copyright illustraties © 2024 Karin van der Vegt

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van Uitgeverij Volt, Amsterdam.

Omslag Karin van der Vegt
Vormgeving binnenwerk Zeno

ISBN 978 90 214 9801 0 / NUR 283
www.uitgeverijvolt.nl

Voor iedereen die op zoek is naar waar hij vandaan komt.

Meer horen over de helden van de ijsgeschiedenis? Luister dan verhalenpodcast *Radio Gelato*. Ga mee op avontuur door de ijsgeschiedenis en ontdek alles over hoe ijs gemaakt wordt.

Stupido

'Helemaal uit Italië.' De postbode geeft me een envelop aan over de toonbank van onze ijssalon. De afbeelding van De Gouden IJscoupe glinstert in de zon.

'Voor mijn vader.' Mijn stem klinkt schor. Ik steek de envelop omhoog zodat mama, aan het andere eind van de toonbank, hem kan zien. Het is zaterdags druk.

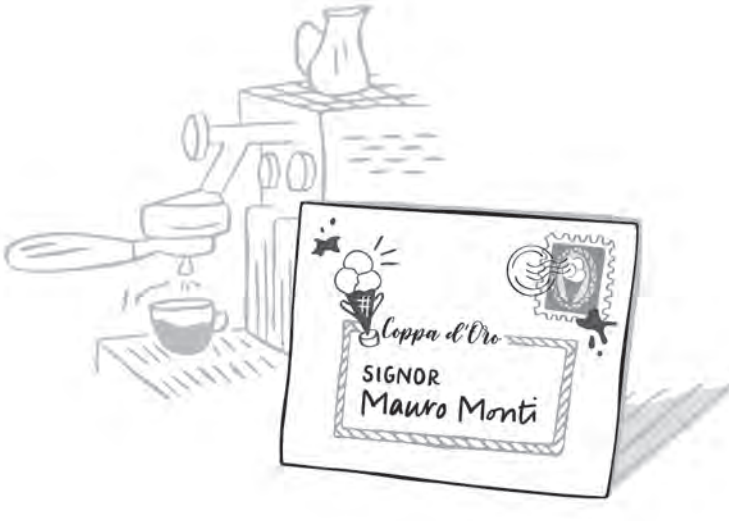

Alle tafeltjes zijn bezet en door het raam achter in de ijssalon zie ik pap in de ijskeuken vers ijs maken voor in de vitrine.

'Nu al, Vito?' Met een harde tik slaat mama de koffieprut uit de houder en zet een schoon kopje onder het koffiezetapparaat.

Het is 'm echt: de uitnodiging voor de jaarlijkse wedstrijd om De Gouden IJscoupe. *Signor Mauro Monti:* de naam van mijn vader staat op de adressticker, onder de kringelende letters *Coppa d'Oro*.

'Loop maar gelijk door naar je vader,' zegt mama als ik naast haar kom staan. 'En neem even een *caffè* voor hem mee.' Ze vult de houder met koffie voor paps sterke espresso.

Ieder jaar scoort mijn vader in de top tien van beste ijsbereiders ter wereld. Maar nog nooit is het hem gelukt om de naam Monti op de gouden beker te krijgen.

'Ik gok op een hazelnoothumeur.' De koffiemachine borrelt in het kopje en mama gooit er drie suikerklontjes bij. 'Wat denk jij?'

'Mokka. Minstens.'

Mama vergelijkt het humeur van pap met de ijssmaken in onze vitrine. Meestal heeft pap een stracciatellahumeur: massief roomijs met af en toe een grote brok chocola waar je stevig op moet kauwen. De aankondiging van de Coppa drijft meestal een lichtbruine hazelnootwolk de ijskeuken in. En vandaag, voor de vijftigste Coppa, verwacht ik minimaal een donkerbruine mokkabui.

‘Kun jij de envelop anders niet brengen?’ Ik laat langzaam een lepeltje in het koffiekopje glijden.

‘Te druk.’ Met haar hoofd gebaart mama naar het achterste deel van onze ijssalon waar de tafeltjes vol zitten met klanten die van de markt komen.

‘Oké dan.’ Ik pak de espresso in mijn ene hand en de envelop in de andere. Tussen de kletsende koffiedrinkers door zigzag ik richting de ijskeuken. Het is alsof het Coppa d’Oro-logo gloeit onder mijn duim.

Mijn voet raakt een tasje dat tussen de tafeltjes op de grond staat. De geur van gebrande pinda’s ontsnapt en mengt met die van de gemalen koffie. Ik adem diep in. Met wat vanillesuiker erbij zou ik er een nieuwe ijssmaak van kunnen maken. Niet met zo’n saaie naam als koffie-ijs maar een aparte als ‘Zaterdagochtend’. IJs en de ijssalon, ik hou ervan. Toch borrelt mijn ontbijt van cornflakes en melk in mijn maag.

Achter het laatste tafeltje sta ik stil. Door het raam in de achtermuur zie ik mijn vader. Hard aan het werk aan zijn ambachtelijke ijs. Voorovergebogen schept hij de machine leeg met de lange spatel. Zijn witte, gesteven muts staat kaarsrecht op zijn korte, bruine haar. Zijn schort is smetteloos schoon. ‘Hygiëne is de basis voor het beste ijs,’ is een van de eerste regels die ik van hem leerde.

‘Je vader leeft ervoor om de beste ijsmaker ter wereld te zijn,’ zegt nonna al sinds ik heel klein ben. ‘Er stroomt geen bloed door zijn aderen maar ijs.’

‘Elena, waar blijft mijn heerlijke cappuccino?’ De

stem van mevrouw 't Zand, net zo hoog als haar opgestoken haar, prikkelt langs mijn ruggengraat.

Waarom noemt ze mama niet gewoon Heleen? Mijn vader is de Italiaan in huis. En ik voor de helft natuurlijk.

'Kijk eens, speciaal voor u, mevrouw 't Zand.' Mama serveert de koffie met een glimlach. 'Toe maar.' Als ze terugloopt naar de toonbank geeft ze me een duwtje richting de ijskeuken.

Met mijn elleboog open ik de deur naar achteren. In het gangetje hangt de geur van aardbeien. Zodra ik de ijskeuken binnenstap, kijkt pap trots op van de kilo's ontkroonde aardbeien die zo het ijs in gaan.

'De opdracht voor de Coppa.' Ik steek de envelop zo ver mogelijk voor me uit. De Gouden IJscoupe schittert in het licht van de tl-buizen.

Onmiddellijk trekt er een rimpel in paps voorhoofd en spant hij zijn schouders. 'Het is pas eind juli.' Hij klinkt boos. Alsof het mijn schuld is dat ze zo vroeg zijn dit jaar.

Pap graait de envelop uit mijn handen en leunt tegen zijn ijsmachine. De espresso zet ik naast hem in de vensterbank. Niet op het werkblad natuurlijk. Nog zo'n regel: hou ijs gescheiden van geuren.

Ik veeg mijn zweterige handen af aan mijn schort en draai me gelijk weer om. Het riempje van mijn ijsklomp snijdt in mijn hiel.

'Wacht even, jongen.' Met een felle tik legt pap de aluminium spatel naast de ijsmachine. 'Jij wilt natuurlijk ook weten wat de opdracht is.'

Nou... nee. In ijsfamilies gaat het vak over van vader op zoon. Net als de taak om de Coppa te winnen. Maar ik wil niet de volgende Monti-ijsbereider zijn. En ik ga zeker niet strijden voor de Coppa. Dat zeg ik niet hardop natuurlijk. Dat zou mijn familie nooit accepteren.

Pap ritst de envelop open en trekt de brief eruit. Zijn ogen schieten over de zinnen. Na het eerste vel wordt hij bleek en de ader op zijn voorhoofd zwelt op. Bij het tweede vel kijkt hij me aan alsof de melk voor het ijs vol zure brokken zit. 'Het oudste recept ter wereld.' Ik kan het maar net verstaan. 'Binnen twee weken.' Langzaam zakt hij langs de pistachekleurige tegeltjes naar de grond.

'Mam,' ik zwaai door het raam van de ijssalon. Roepen doe ik natuurlijk niet vanwege regel drie: een ontspannen klant komt graag weer terug.

Mama knikt en schiet stijfjes glimlachend tussen de tafeltjes door, de ijskeuken in. Ze knielt bij pap.

'Haal even een glas water.' Ze kijkt naar me op en ik zie schrik in haar ogen.

Wat is er zo erg aan dat oudste recept ter wereld?

Als ik terugkom zit pap nog steeds op de terrazzovloer, een grote zak cacaopoeder in zijn rug. Om hem heen hangt niet de verwachte mokkawolk maar iets veel ergers: een chocoladehumeur. Op volle sterkte. De ader op zijn voorhoofd klopt gevaarlijk en zijn kaken staan strak.

'Vertel eens rustig.' Mama zit naast hem op haar hurken. Ze streelt zijn voorhoofd. 'Wat schrijven ze precies?'

Pap neemt een slok water en er komt weer wat kleur op zijn wangen.

'Ik moet het oudste recept voor Italiaans ijs maken dat we kennen.' Hij spuugt de woorden uit. 'Dat is de jubileumopdracht. Stupido. Alsof één verdwijning door de Coppa d'Oro niet genoeg is!' Hij zakt weer onderuit.

Ik heb pap nog nooit zo horen praten over iets belangrijks als De Gouden IJscoupe.

'Sst,' fluistert mama. 'Het komt vast allemaal in orde.' Ze heeft het tegen pap. Tegen mij. En misschien ook tegen zichzelf.

Maar mij hoeft ze helemaal niet gerust te stellen. Natuurlijk komt het goed.

'Geen enkele zichzelf respecterende ijsbereider heeft midden in de zomer tijd om de wedstrijd voor te bereiden.' Paps stem klinkt blikkerig. Als de spatel die langs de roestvrijstalen ijsmachine schraapt.

'Maar pap… We hebben stapels oude recepten. Genoeg om uit te kiezen. Hier of op zolder bij tante

Antonella in Italië.' Probleem gefikst.

'Ik wil er niets over horen, Vito.' Paps ogen staan donker. 'Elk jaar sloof ik me uit om mijn allerbeste ijs te maken.' Hij staat stram op. 'En nu moet elke ijsbereider ineens op zoek naar een oud recept?' Hij keert ons de rug toe, pakt zijn lange spatel op en begint de brommende machine leeg te scheppen. 'Hippe onzin. De toonbank had al voor de helft gevuld moeten zijn. Wat zit jij hier nog, Heleen? Je laat de klanten wachten.'

Mama duwt een lok die niet loszit terug in haar knot. 'Kom je, lieverd?' vraagt ze zacht, terwijl ze opstaat en me meetrekt. 'Mevrouw 't Zand wil vast haar tweede kopje koffie.'

Magere hanen kraaien het hardst

‘Pap gaat toch niet echt de Coppa overslaan?’ Ik pak mama bij haar mouw voor ze de ijssalon in gaat.

‘Je weet hoe je vader is.’ Mama zet haar glimlach op en opent de deur naar de ijssalon. ‘Besloten is besloten. Vertel jij het aan nonna?’

‘Maar mam…’ Ik moet haar loslaten als ze met haastige passen naar de toonbank loopt. Daar staan een man en een vrouw met een klein meisje op de arm. Het meisje staart met open mond naar alle smaken in de zilverkleurige bakken. Haar handjes liggen op het glas van de vitrine. ‘Die. En die. En die.’

‘Goedemorgen, jongedame.’ Mama heeft de ijsschep al vast. ‘Waarmee kan ik u een plezier doen?’

Ik sta nog bij de deur naar de ijskeuken. Het geklingel van de koffielepeltjes klinkt luider dan anders.

‘Vito?’ Mama maakt met haar vingers een gebaar alsof ze de trap op loopt.

Goed. Naar nonna. Helpen met ijs scheppen hoeft dus niet vanochtend. En in de ijskeuken wil ik nu zeker niet zijn.

Ik loop tussen de tafeltjes door en verdwijn achter mama langs naar nonna. Als we in Italië zijn, wonen we samen in ons grote familiehuis. Hier in Nederland woont mijn oma in een huisje dat tegen de ijssalon plakt als de ene bol ijs aan de andere. Stevig en een beetje scheef.

Onderaan nonna's trap schop ik mijn ijsklompen uit. De houten zolen knallen tegen elkaar.

'Hij gaat net naar boven,' hoor ik mama zeggen terwijl ik op mijn sokken de treden op stommel.

Aiko verschijnt onder in het trapgat. 'Waarom staat je moeder achter de toonbank vanochtend?' roept ze

terwijl ze haar slippers uitdoet. 'Het is veel te druk om alleen te staan.'

'Ik moet naar nonna. Het vertellen.' Ik hoor de bibber in mijn eigen stem.

Met grote sprongen rent Aiko achter me aan de trap op. Haar zwartglanzende paardenstaart zwiept in haar gezicht.

Boven is alles gelukkig zoals het hoort. Bloem voor het pastadeeg ligt in een bergje op het aanrecht. De eieren en het schaaltje zeezout staan ernaast.

'*Ciao* nonna.' Ik hou haar langer vast dan normaal.

'Ha nonna Mimì.' Aiko ploft op haar vaste plek aan de keukentafel.

'Wat zijn jullie vroeg.' Nonna trekt haar wenkbrauwen op die even zwart zijn geverfd als haar haar. Ze zet de fluitketel op en pakt drie glazen uit de keukenkast.

Sinds Aiko op haar kleuterbeentjes de winkelstraat overstak van hun brillenwinkel naar onze ijssalon, en de grote plastic ijshoorn voor de deur omhelsde, zijn we beste vrienden. En zitten we iedere dag bij nonna voor een kop thee.

'Vertel.' Aiko kijkt me onderzoekend aan vanachter haar ronde bril. 'We moeten zo naar beneden om te helpen, je moeder kan nooit de tafeltjes en het ijsscheppen tegelijk doen.' Ze trekt het koekblik over het tafelzeil naar zich toe en graait erin.

Nu we zo groot zijn dat Aiko en ik de plastic ijshoorn zelf naar buiten slepen, zijn we op zaterdag-

ochtend ijsschepmaatjes of helpen we in de ijskeuken. Aiko omdat ze het leuk vindt. Ik omdat ik een Monti ben.

'Het is de Coppa.' Mijn wangen branden. 'Voor het jubileum moet pap het oudste recept maken dat hij kent. Maar hij weigert mee te doen als het niet om kwaliteit gaat. Zoals normaal.'

'Doet je vader niet mee?' Aiko kijkt me geschrokken aan. 'Dat meent hij toch niet?'

Ik doop twee *cantuccini* in mijn thee en zie paps koude ogen voor me. 'Pap laat de kans op De Gouden IJscoupe dit jaar zomaar voorbijgaan.'

Ik neem voorzichtig een slok. De nog niet opgeloste koekkruimels kriebelen in mijn keel.

Nonna schuift aan tafel. 'Dat moet je verkeerd begrepen hebben, Vito.'

'Echt niet.' Ik tinkel met mijn theelepeltje in mijn glas.

'Mauro's levensdoel is om de naam Monti op De Gouden IJscoupe te krijgen,' zegt nonna. 'Zodat we echt meetellen als ijsfamilie.'

Ik weet het. Dat is de basis onder alle regels. En als pap niet wint, gaat de taak om de Coppa te scoren rechtstreeks naar mij. Dan moet ik ijs gaan bedenken, maken en perfectioneren tot het mijn neus uitkomt. 'Had opa maar gewonnen.'

'Ja, stond de Coppa al maar op de toonbank. Dan

voelde je vader ook minder druk.' Nonna kucht.

Zou haar keel net zo droog zijn als de mijne? Ik voel de cornflakes opnieuw borrelen. Als wij een Gouden IJscoupe hebben, kan ik worden wat ík wil.

'Jullie hebben vast ergens een recept waarmee je vader de concurrentie verslaat.' Aiko veegt haar brillenglazen schoon die zijn beslagen door de theedamp. Ze kijkt nonna's keuken rond.

'Pak die grote pot eens.' Nonna wijst naar de keukenkast. 'Daar helemaal bovenop. Ik wil jullie iets laten zien.'

Aiko springt op en schuift haar stoel tegen de keukenkast. Ze strekt haar magere lijf uit. Boven op de kast staat een blauw met witte porseleinen pot. Eentje van de Amarena Fabbri-kersen. Mijn favoriete, die pap altijd door het yoghurtijs doet.

De smaak van de zondagavondcoupe waarvoor Aiko nog even de straat mag oversteken vóór het weekend echt voorbij is, vult mijn mond. Aiko neemt altijd chocolade-ijs maar in mijn perfecte coupe zit hazelnootijs. Daaroverheen slagroom voor de luchtigheid en de dikke, zoete kersensiroop die alles aan elkaar plakt. Als ik van al die lekkernijen samen een hap in mijn mond heb, lepel ik er een Amarena-kers bij. Die knapt op mijn tong, zoetigheid vult mijn mond en…

Aiko zet de porseleinen pot met een bons op tafel. In plaats van kersen zitten er vergeelde enveloppen in. Bovenop ligt een krantenartikel.

‘Wat een engerd.’ Ik bekijk het stadsblad dat Aiko openvouwt.

Naast het krantenartikel staart een man in zwart-wit ons aan vanaf het gekreukte papier. Zijn gezicht is lang en smal, hij heeft een grote neus en een puntkin. Zijn donkere haar plakt over zijn schedel en de huid onder zijn kin valt in plooien naar beneden.

‘Hij lijkt wel een kip,’ giechelt Aiko.

‘Eerder een haan,’ mompel ik.

Een schaduw trekt over nonna’s gezicht. ‘Magere hanen kraaien het hardst.’

IJzige geheimen

AMERSFOORTS STADSBLAD
- zaterdag 5 december 1969
GROTE ONBEKENDE IN IJSWERELD WINT GOUDEN IJSCOUPE

(van onze buitenlandredactie)

LONGARONE – ITALIË Vasco Guerriero heeft in Italië de Coppa d'Oro veroverd, de wereldbeker voor ijsmakers. De gedreven Italiaan die pas een ijssalon in Nederland heeft geopend, ontving een enorme gouden bokaal en mooie woorden van de juryvoorzitter. 'Ik zal deze dag nooit vergeten,' zei Guerriero in rap Italiaans terwijl hij de prijs aan zijn borst drukte om hem nooit meer los te laten. 'Ik heb alles in het werk gesteld om te winnen.'

De aanloop naar de ijswedstrijd was gedenkwaardig. Niet alleen omdat voor het eerst een internationale ijswedstrijd werd georganiseerd, maar ook omdat ijsbereider Leo Monti

(met een Italiaanse gelateria in onze eigen stad) een grote kanshebber was om De Gouden IJscoupe mee naar huis te nemen.

Spoorloos

Toen Leo Monti niet verscheen aan de wedstrijdkeukens, belde onze journalist zijn vrouw. Een aangeslagen Mimì Monti vertelde ons dat haar man spoorloos is verdwenen tijdens zijn zoektocht naar een klassiek ijsrecept. De Italiaanse *polizia* heeft de verdwijning in onderzoek. Vasco Guerriero, een onbekende in de ijswereld, is er tot ieders verrassing met De Gouden IJscoupe vandoor gegaan. Hij liet deelnemers met ijssalons in Italië, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Nederland en Spanje achter zich.

Heropening ijssalon

We stelden de hoogzwangere mevrouw Monti de vraag hoe ze verdergaat. ‘Ook mét een kleine baby zal het me lukken om komend voorjaar gewoon open te gaan,’ zei de pittige Italiaanse. ‘Mijn vader komt naar Nederland om ons ambachtelijke ijs te bereiden.’

Onze buitenlandcorrespondent heeft namens de stad onze betrokkenheid betuigd. Hij adviseert iedereen de familie te steunen door een ijsje te halen bij IJssalon Monti zodra die in de lente weer opengaat. We volgen het nieuws over de verdwijning van Leo Monti intussen op de voet. Nieuwe informatie vindt u in deze krant.